

Bottniska vikens föränderliga natur

I vår serie om marina naturreservat har vi nu kommit fram till Bottniska viken, ett område där hav och kust på grund av landhöjningen är under ständig förändring. Arbetet med att skydda värdefulla havsområden runt om i vårt land pågår även här, och inom de närmsta åren kommer flera nya marina naturreservat att stå klara.

Foto: Frans Olofsson

Nyligen avsnörda vikar och unga öar förekommer i alla marina naturreservat längs Bottniska viken. Orsaken är den pågående landhöjningen, en effekt av den senaste istiden. I reservaten finns unika möjligheter att följa hur detta förändrar naturmiljöerna utan störning från människan. Bilden är från naturreservatet Salen.

Naturreservaten i Bottniska viken har alla en sak gemensamt; de förändras ständigt med tiden. Landhöjningen är upptill åtta millimeter per år i området. Det gör att havsvikar sakta snörs av, grynnor blir till små öar och skär, och nytt land med primärskog uppstår längs stränderna. I reservaten kan vi följa hur den pågående landhöjningen förändrar naturmiljöerna utan fysisk störning av människan.

Bottniska viken har även en stark gradient i salthalt. I söder återfinns många marina växt- och djurarter. Dessa försvinner gradvis, och uppe i Norrbotten finns nästan uteslutande arter med ursprung från sötvatten. Strandlinjens konturer är också väldigt olika längs Bottniska viken. Höga kusten i Västernorrland utgörs av branta klippor och djupa vatten, medan Västerbotten och Gävleborg har en betydligt flackare och stenigare kust. Naturskyddsarbetet har som mål att bevara alla de arter och naturtyper vi har längs kusten.

Fyra marina reservat

De naturreservat i Bottniska viken som har tydliga marina syften och adekvata skyddsföreskrifter är Gåsholma i Gävleborg, Salen i Västernorrland samt Holmöarna och Kronören i Västerbotten. I Norrbotten finns även Haparanda skärgårds nationalpark, som ligger två landmil från fastlandet. Haparanda sandskär är den största ön i

parken, och den har en mycket säregen natur. De långa sandstränderna och det exotiska dynlandskapet för tankarna till betydligt sydligare breddgrader.

Revideringar på gång

Förutom de fyra marina naturreservaten så finns det ett 40-tal naturreservat längs Bottniska vikens kust där de marina naturvärdena ännu inte är definierade, och där föreskrifterna inte inbegriper den marina naturmiljön. Det pågår dock ett intensivt arbete för att förbättra kunskapen om marina naturvärden i dessa naturreservat, och för vissa av dessa kommer beslut och skötselplaner att revideras.

Flera marina naturreservat planeras att stå klara under de närmaste åren i takt med att Sveriges miljökvalitetsmål skall uppfyllas. Enligt miljökvalitetsmålet Hav i balans samt en levande kust och skärgård skall Sverige ha minst 26 marina naturreservat till 2010. Dessa naturreservat skall bidra till ett nationellt nätverk av skyddade områden. Syftet med nätverket är att stärka och förbättra tillståndet i havet.

TEXT Johnny Berglund, Lotta Nygård och Cecilia Nyberg, länsstyrelserna i Västerbotten, Västernorrland respektive Gävleborg

TEL 090-10 82 13 (Johnny Berglund)

E-POST johnny.berglund@lansstyrelsen.se

GÅSHOLMA

I Gåsholma naturreservat trivs både häckande fåglar och friluftsluskande människor. Gåsholma reservat utgörs av en omväxlande skärgårdsmiljö med klippöar, moränstränder, hårbottenar, grunda vikar och naturskog. De grunda vikarna har en rik vegetation där många fiskar frodas. Tack vare det stora utbudet av föda och öarnas placering har området ett rikt fågelliv. Gåsholma är även del av Natura-2000 nätverket.

HOLMÖARNA

Holmöarna är en ögrupp i Norra Kvarken som ligger 10 km ut från fastlandet. Ögruppen sträcker sig ca 25 km i nord-sydlig riktning och består av en handfull större öar och otaligt många små öar, skär och grynnor. Holmöarna är starkt präglade av den snabba landhöjningen, och innehåller variationsrika miljöer som visar utvecklingen från grunda havsvikar och strandängar till urskogsartade gran- och barrblandskogar.

Holmöarna har bebotts av människor mycket länge, och är än idag ett levande skärgårdssamhälle. I få naturreservat förekommer ett lika mångformigt landskap på en så begränsad yta. Holmöarna tillhör även Natura-2000 nätverket.

KRONÖREN

Kronören är ett skärgårdsområde vid Nordmalingskusten, som ligger i övergången mellan den höga klippkusten i Ångermanland och Västerbottens flacka och steniga moränkust.

Området är sedan gammalt känt för sitt rika fågelliv. Här finns den idag enda kända svenska växtplatsen för vattenväxten ishavshästsvans (*Hippuris tetraphylla*). Kronören är även ett Natura-2000 område.

SALEN

Salen ligger söder om Sundsvall i en oexploaterad landhöjningskust med flera grunda vikar, öar, grundområden, stränder, nyligen avsnörda småvatten och våtmarker.

Områdets grunda vikar hyser en rik vegetation och utgör viktiga lekområden för fiskar och rastlokaler för fågel. I området finns en för Västernorrland mycket ovanlig kombination av värdefulla marina, limniska och våtmarks miljöer.

Området är även intressant ur geologiskt perspektiv då flera vikar inom mindre än 100 år kommer att vara skilda från havet i och med den pågående landhöjningen. Delar av Salen är utpekade för Natura-2000 nätverket.

